

Karel **Klostermann** (13. 2. 1848 Haag am Hausruck /země Horní Rakousy/, Rakousko – 16. 7. 1923 Štěkeň /Strakonicko/, Československo)

Český spisovatel (rakouského původu), představitel venkovského realismu, nejvýznamnější z prozaiků píšících o Šumavě.

Karel Klostermann se narodil jako první z deseti dětí **v rodině maloměstského lékaře**, matka pocházela z bohatého šumavského sklářského rodu Abélé (francouzského původu). Klostermannův otec se za svou lékařskou praxí přestěhoval s rodinou na českou stranu šumavského podhůří. Karel tak od dětství prakticky celý život pobýval alespoň v letních obdobích v odlehlých partiích **Šumavy** (Klostermannovi tam měli příbuzné) a zblízka poznal tamější život. Již od útlého věku byl **bilingvní**; měl talent na jazyky, nakonec jich ovládal deset. Studoval na **gymnasiu v Klatovech a v Písku** (zde maturoval 1865). Nedokončil studium medicíny ve Vídni (1865 – 1870).

Krátce pracoval jako vychovatel a novinář. Od r. 1873 působil až do penze (1908) jako **učitel francouzštiny a němčiny na reálce** (střední škole zaměřené na matematiku, přírodovědné předměty a živé jazyky) **v Plzni**. V západočeské metropoli byl aktivní v komunální a regionální politice a v kulturním spolkovém životě.

V r. 1875 se oženil s Marií Carmineovou, dcerou plzeňského státního úředníka.

Klostermann vstoupil do literatury **v polovině 80. let krátkými texty (črtami a fejetony) v němčině**, již tehdy námětově spjatými se Šumavou; uveřejňoval je především v pražském německém časopise *Die Politik* (od r. 1885) a knižní výbor z nich vyšel v r. 1890. Úspěch těchto jeho děl vedl k tomu, že byl vyzván k románové **tvorbě v českém jazyce**, a tento impuls rád využil.

Spisovatelskou proslulost, uznání kritiků a přízeň široké čtenářské veřejnosti si vydobyl volnou románovou trilogií ***Ze světa lesních samot, V ráji šumavském a Kam spějí děti*** (1893 – 1901). Po německojazyčném biedermeierovém Adalbertu Stifterovi (1805 – 1868; rodáku ze šumavské Horní Plané) a souběžně s česky píšící Eliškou Krásnohorskou (1847 – 1926), jež náležela k novoromantikům, se stal třetím z významných spisovatelů, kteří průkopnický zprostředkovávali čtenářům výjimečný ráz Šumavy a jejích obyvatel. Klostermann však byl z nich jediný, kdo – v české literatuře vůbec poprvé – povýšil **šumavské lesy** z dosavadní kulisy mezilidských konfliktů rovnou na **jednoho z hlavních aktérů příběhu**.

Klostermann napsal několik románů, desítky povídek a mnoho črt, vzpomínek a dalších textů (původně publikovaných v různých periodikách) – celkem přes 300 titulů.

Klostermann, tvořící ve stylu **realismu**, se soustředuje na prostředí **centrální Šumavy**, jež byla až do 2. poloviny 19. století pro běžné občany Čech prakticky neznámým, neboť nepřístupným krajem. Klostermann akcentuje ty rysy šumavského života, jež tuto horskou oblast odlišují od poklidných vnitrozemských českých končin. Klostermannova Šumava je majestátní, mohutná, ovšem zároveň vysoce proměnlivá v průběhu roku i každého jednotlivého dne. Dominují tu lesy vysokých smrků a pod nimi se rozprostírajících houštin, horské pastviny s potoky, mlhy stoupající z rašelinných slatí, a nebe, z něhož pochází romantický měsíční svit stejně jako divoký, ničivý víchř, prudké lijáky a v zimě sněhové vánice.

Obyvatelé Šumavy žijí na jazykovém česko-německém pomezí, jež tvoří přirozenou součást jejich životů. Jsou to tvrdí lidé, kteří odhodlaně přijímají jak namáhavý souboj s přírodou o živobytí, tak i neustálé ohrožení svého života. Žijí se jako dřevaři, lesníci, chovatelé dobytka, skláři, pytláci i pašeráci; žijí podle svébytných zákonů tohoto kraje, vždy připraveni pomoci člověku v nouzi, ale bez soucitu a lítosti.

Les v Klostermannových šumavských prózách je autonomním prostředím, do něhož se vstupuje jen za obživou, která je spojována s obtížným putováním, jehož náročnost prověřuje lidské charaktery. Nejsnáze obstojí zdejší rodáci; lidé přišlí z vnitrozemí si svou schopnost na Šumavě vydržet ověřují právě na takových cestách. Každá cesta lesem je součástí hrdinného boje, v němž jsou padlí na obou stranách: lidé, kteří tu z různých důvodů zahynuli, a kmeny pokácených stromů.

Klostermann ovšem zachycuje také částečnou **proměnu Šumavy** v hospodářsky využívaný les a citlivě zaznamenává hrozby, jež tu kořistnický přístup k přírodnímu bohatství přináší. Téma dřevařsky výnosných smrkových monokulturních porostů, jež se však snadno stávají obětí vichřice a následných kůrovcových kalamit, je stejně aktuální dnes, ve 21. století, jako v době, kdy o nich Klostermann psal vůbec poprvé.

Klostermannova literární čeština působila v té době již poněkud archaicky, avšak Klostermann oživuje svůj styl konverzačním obrácením se ke čtenáři, zajímavými a věrohodnými charaktery postav a jeho líčení přírodních scenerií patří k vrcholům toho, co česká literatura v tomto oboru kdy nabídla; snadno tu odhalíme dokonce **směřování k impresionismu**. Děj Klostermannových románů plyne zvolna, ale je vystavěn s citem pro gradaci. Dynamičtější jsou Klostermannovy povídky, jež se někdy přibližují k dobrodružnému žánru (čtenář tu najde paralelu – ovšemže náhodnou a nezáměrnou – i se stylem Jacka Londona aj.).

V r. 1898 Klostermann ovdověl, ale vzápětí se oženil s bohatou vdovou po továrníkovi Betty Juránkovou. Ekonomické zajištění mu zlepšilo podmínky pro literární práci, ale kolem šedesátky se přihlásily zdravotní problémy: především potíže se srdcem, plicemi (Klostermann byl silný kuřák) a zrakem. Závěr svého života strávil Klostermann na odpočinku v jihočeské Štětkni, kde kdysi v chlapeckých letech krátce žil s rodiči a toto místo si zamiloval. Je pohřben v Plzni.

Po Karlu Klostermannovi je pojmenována Klostermannova chata na Modravě (byla postavena 1924 Klubem československých turistů), Klostermannova rozhledna na Javorníku (postavena 1938, zvýšena 2003), Klostermannova vyhlídka u Srní a řada dalších míst.

Některá díla:

Povídkové soubory (složené z povídek publikovaných již dříve v různých periodikách, včetně povídek původně německých a posléze přeložených do češtiny) **Böhmerwaldskizzen** (1890; *Obrázky ze Šumavy*), **V srdci šumavských hvozdu** (1896), **Pošumavské rhapsodie** (1908); **Odysea soudního sluhy** (1910);

Romány ze Šumavy **Ze světa lesních samot** (1891), **V ráji šumavském** (1893), **Kam spějí děti** (1901) – volná trilogie, začínající v 60. letech 19. století; **Skláři** (1896);

Romány **Za štěstím** (1893; o těžkém osudu Čechů, kteří přišli do Vídně za prací, kniha se stala podnětem pro vleklou, byť nakonec neúspěšnou snahu rakousko-uherských úřadů zbavit Klostermanna učitelského místa z politických důvodů), **Mlhy na Blatech** (1906; z jižních Čech; film 1943: režie František Čáp, v hlavní roli Zdeněk Štěpánek), **Suplent** (1913 – 1914; o životě středoškolského učitele, kriticky laděný pohled na tehdejší školství, autobiografické prvky).

